

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. Φ.2/7/2885

KARYAI TH. 13η Δεκεμβρίου 2016

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

πρὸς τὰς Κ΄ Ι. Μονὰς τοῦ Ἅγίου Ὁρους Ἀθω

ORTHODOXIA.INFO

Τὴν Ἱμετέραν Πανσιτιλογιστήν

ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμεθα.

Διὰ τοῦ παρόντος Ἱεροσφραγίστου Ἱεροκοινοτικοῦ ἡμῶν Γράμματος καὶ συνῳδὰ τῇ ὑπὸ στοιχεῖα ΣΓ΄/23.9.2016 Ε.Δ.Ι.Σ., ἡ ὅποια ἔκρινεν ὅτι «δέον ὅπως τὰ ἐπίσημα τελικὰ κείμενα τῆς συνόδου μελετηθοῦν ἐν νηφαλιότητι καὶ ἀποτιμηθοῦν τὰ θετικὰ των στοιχεῖα, ἐπισημανθοῦν δ’ ἐν ταύτῃ καὶ τυχὸν ἐνυπάρχουσαι ἐν αὐτοῖς ἀσάφειαι αἱ ὅποιαι χρήζουν διευκρινίσεων», κοινοποιοῦμεν ἐξ ἀποφάσεως τὴν Εἰσηγητικὴν Ἐκθεσιν τῆς ἐπὶ τῶν τελικῶν κειμένων τῆς ἐν Κρήτῃ Ἅγιας καὶ Μεγάλης Συνόδου δοισθείσης Ἱεροκοινοτικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἐπὶ δὲ τούτοις παρακαλοῦντες διὰ τὰ καθ’ Ὅμας διατελοῦμεν μετὰ τῆς ἐν Κυρίῳ ἀγάπης καὶ φιλαδελφίας

Ἄπαντες οἱ ἐν τῇ κοινῇ Συνάξει Ἀντιπρόσωποι καὶ Προϊστάμενοι
τῶν εἴκοσιν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἅγίου Ὁρους Ἀθω.

ΙΕΡΑ ΚΟΙΝΟΤΗΚ ΑΓ.ΟΡΟΥΣ	
Φ. 2/7	ΑΡ.ΠΡ. 2722
ΗΜ/ΝΗΣ ΠΑΡ/ΒΗΣ: 15.11.2016	
ΣΥΝΔΕΣΙC: ΝΣ' 12.12.2016	

ΙΕΡΟΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΕΠΙ ΤΩΝ ΤΕΛΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ
ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Ἐν Ἀγίῳ Ὁρει τῇ 13/26-11-16

Τῇ σεβαστῇ
Ἱερᾶ Κοινότητι
τοῦ Ἅγίου Ὁρούς Ἀθω
Ἐνταῦθα

Τήν Ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα
ἀδελφιῶς ἐν Κυρίῳ προσαγορεύομεν

Ἡ ὑπό στοιχεῖα ΣΓ΄/23.9.2016 Ε.Δ.Ι.Σ. ἔκρινεν ὅτι «δέον ὅπως τά ἐπίσημα τελικά κείμενα τῆς συνόδου μελετηθοῦν ἐν νηφαλιότητι καὶ ἀποτιμηθοῦν τά θετικά των στοιχεῖα, ἐπισημανθοῦν δ’ ἐν ταύτῳ καὶ τυχόν ἐνυπάρχουσαι ἐν αὐτοῖς ἀσάφειαι αἱ ὅποιαι χροήζουν διευκρινίσεων» ἀνετέθη ἡμῖν ἡ μελέτη καὶ ἀποτίμησις τῶν τελικῶν κειμένων τῆς ἐν Κρήτῃ Μεγάλης καὶ Ἅγιας Συνόδου (16-27 Ιουνίου ἐ.ἔ.) διά τυπτάξεως εἰς τὴν ἡγεώσ επ’ αὐτῶν.

ORTHODOXIA.INFO

Συναισθανόμενοι τὴν ἀσθενειαν ἡμῶν, τὴν δυσχέρειαν τοῦ ἀνατεθέντος ἡμῖν ἔργου, ἀλλὰ καὶ τὸ βάρος τῆς εὐθύνης ἡμῶν ἔναντι τῆς ὑπερχιλιοχρόνου, ἀλλὰ καὶ προσφάτου ἁγιορειτικῆς ὁμολογιακῆς παραδόσεως ἐπικαλούμεθα ἐμπόνως τάς πρεσβείας τῆς Ἐφόρου τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου Κυρίας Θεοτόκου καὶ τῶν Ὁσίων Ἅγιορειτῶν Πατέρων, γνωρίζοντες ὅτι ἡ θεμελίωσις οἰασδήποτε θεολογικῆς θέσεως δέον νά ἀπορρέῃ ἐκ τῆς ἀγιοπνευματικῆς βιώσεως τῆς ἀποστολικῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, τήν ὅποιαν εἶχον οἱ ἄγιοι καὶ θεοφόροι Πατέρες καὶ εἰς τήν ὅποιαν καὶ ἡμεῖς χάριτι Θεοῦ ἀγωνίζομεθα νά μετέχωμεν.

Ο ἀρρητος σύνδεσμος ἀγιότητος καὶ αὐθεντικῆς ἐκφράσεως τῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, δ ὅποιος ὑπάρχει μόνον εἰς τούς ἄγιους Πατέρας, εἶναι ἡ μοναδική ἐγγύησις διά τήν ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι πορείαν τῆς ἐν τῷ κόσμῳ στρατευομένης Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀλλά καὶ διά τήν ἐν Χριστῷ σωτηρίαν ἐνός ἐκάστου μέλους Αὐτῆς. Ὡς ἐκ τούτου, εἰς τήν παροῦσαν εἰσήγησιν δέν δυνάμεθα νά μή ἔχωμεν ὑπ’ ὅψιν ὅσα σχετικά ἔχουν εἴπει καὶ γράψει, Ἅγιορεῖται καὶ μή, νεώτεροι καὶ παλαιότεροι, ἀνεγνωρισμένοι Ἅγιοι καὶ ἡγιασμέναι μορφαί τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τά δόκτω τελικά κείμενα τῆς ἐν Κρήτῃ Μεγάλης καὶ Ἅγιας Συνόδου, δημοσιευμένα εἰς τὸν οἰκεῖον ἴστοχώρον αὐτῆς¹, ὀνομάζονται «ἐπίσημα ἐγγραφα» καὶ εἶναι κατά σειράν τά ἔξης:

1. Ἐγκύλιος τῆς Ἅγιας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας
2. Μήνυμα τῆς Ἅγιας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας

1 <https://www.holycouncil.org/official-documents>

3. Η σπουδαιότης τῆς νηστείας καί ἡ τήρησις αὐτῆς σήμερον
4. Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον
5. Τό Αὐτόνομον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ
6. Ἡ Ὁρθόδοξος Διασπορά
7. Τό Μυστήριον τοῦ Γάμου καί τὰ κωλύματα αὐτοῦ
8. Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ

Ἡ λεπτομερῆς παρουσίασις τούτων ἐκφεύγει τῆς ἐντολῆς, ἀλλά καὶ τῶν δυνατοτήτων τῆς ἡμετέρας ἐπιτροπῆς, διά τοῦτο καί θά ἀρκεσθῶμεν εἰς τινας ἐπί μέρους ἐπισημάνσεις ἐντός τοῦ πνεύματος τῆς ἀποφάσεως τῆς ΣΒ' Ε.Δ.Ι.Σ.

Α. Τό Ἅγιον Ὅρος παρακολουθεῖ ἐν ἀγάπῃ καί προσευχῇ τὴν ἀνησυχίαν εὔσεβῶν Χριστιανῶν σχετικῶς μέ τὴν Ἅγιαν καί Μεγάλην Σύνοδον καί τὰ συνοδικά κείμενα. Ἡ Ἱερά Κοινότης δέν θά ἥθελε νά κωφεύσῃ εἰς τάς παρακλήσεις τῶν ἀδελφῶν Ἀγιορειτῶν Μοναχῶν καί τοῦ Ἀγίου Λαού Πατριάρχου Βαρθολομαίου τραγούδει τὸ μέντον τοῦ τόδογμα καί τό θορηκτό πεντάτυχο τάμπον τῆς Καθολικῆς Εκκλησίας. Προσέταξε τοῦ γάλακτος τούτου τοῦ κινδυνευόμενον. Ὄμιλει ἡ σιωπᾶ μέ διάκρισιν, ὥστε νά οἰκοδομῆται ἡ Ἐκκλησία καί νά στηρίζεται ὁ Λαός τοῦ Θεοῦ.

Ἄποβλέπουσα εἰς τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, τὴν δόποιαν κατανοεῖ ὡς ἐνότητα Πίστεως καί ἐν Χριστῷ ἀγιοπνευματικῆς ζωῆς, ἡ Ἱερά Κοινότης τοῦ Ἅγιου Ὅρους ὡμίλησε μέ διάκρισιν καί παρησίαν διά τὴν ἀνάγκην τροποποιήσεως τῶν προσυνοδικῶν κειμένων τῆς Ἅγιας καί Μεγάλης Συνόδου, δι' ἐπιστολῆς της πρός τὸν Παναγιώτατον Οἰκουμενικόν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον τὴν 12ην/25ην Μαΐου ἐ.ἔ., κοινοποιηθείσης καί εἰς τοὺς Προκαθημένους τῶν λοιπῶν Πατριαρχείων καί Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Δι' αὐτῆς ἐξήτησεν συγκεκριμένας τροποποιήσεις τῶν προσυνοδικῶν κειμένων, ὅπως ἄλλωστε ἐπράξει καί τό σύνολον σχεδόν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

Εἶς αὐθεντικός συνοδικός λόγος «κατά τάς τῶν Ἅγιων θεοπνεύστους θεολογίας καί τό τῆς Ἐκκλησίας εὔσεβές φρόνημα»² εἶναι λόγος σωτηρίας. Διακρίνει τό θεανθρωπευτρικόν πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό ἀνθρωποευτρικόν (ούμανιστικόν) πνεῦμα τῶν ἐκτός Αὐτῆς ἀνθρώπων, θρησκειῶν καί χριστιανικῶν Ὄμολογιῶν. Θεραπεύει τὴν βαθύτεραν ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώπου δι' ἐπίγνωσιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καί τοῦ προορισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως. Ο σύγχρονος ἀνθρωπος, δι' δόποις πελαγοδρομῆ καί χάνεται εἰς τὴν τύρβην, τάς μερίμνας καί τά ἀδιέξοδα, χρειάζεται πρωτίστως τὴν «ἀλήθειαν τῆς θεανθρωπίνης καινῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς»³, δι' δόπια ὑπάρχει μόνον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, καθώς μόνον Αὐτή εἶναι κοινωνία Ἅγιων καί προσφέρει τὴν ἐν Χριστῷ ἀγιοπνευματικήν κοινωνίαν μετά τοῦ μόνου Ἅγιου Τριαδικοῦ Θεοῦ.

Ἡ Ἱερά Κοινότης ἐξήτησεν τάς τροποποιήσεις εἰς τά προσυνοδικά κείμενα, διά νά δοθῇ εἰς τόν κόσμον συνοδικός λόγος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καθαρός ἀπό στοιχεῖα πού δέν σώζουν, ἀλλά ἐγκλωβίζουν εἰς τόν παρόντα αἰῶνα. Κατά τοῦτο ἡ Ἱερά Κοινότης ἐστοιχήθη πρός μίαν μακράν παράδοσιν διμολογίας τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, αὐτοσυνει-

2 Συνοδικόν τῆς Ὁρθοδοξίας, Τριώδιον, Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας.

3 Ἐγκύλιος τῆς Ἅγιας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, III-8

δησίας καί ἐκκλησιολογίας, ἀλλά καί στηρίξεως τοῦ ἐμπεριστάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τήν ἄρσιν τοῦ σταυροῦ του.

1. Βασικόν αἴτημα τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἵτο νά μή ἀναγνωρισθοῦν οἱ ἑτερόδοξοι ὡς Ἐκκλησίαι, διότι μόνον ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας εἶναι ἡ Μία Ἀγία Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία⁴.

2. Ἐζήτησεν ἐπίσης νά τονισθῇ ὅτι οἱ διάλογοι μέ τούς ἑτεροδόξους σκοπεύουν εἰς τήν ἐπιστροφήν των εἰς τήν Ὁρθοδοξίαν καί εἰς τήν ἀγιοπνευματικήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

3. Σύμφωνος πρός τό πνεῦμα καί τό γράμμα τῶν προγενεστέρων ὁμολογιακῶν της κειμένων ἡ Ἱερά Κοινότης εἶχε ζητήσει ἀπό τήν Ἀγίαν καί Μεγάλην Σύνοδον νά λάβῃ ὑπ' ὄψιν τάς εὐλόγους ἀντιρρήσεις της διά τήν συμμετοχήν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τό «Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν» (Π.Σ.Ε.), καθώς καί τήν σαφῆ ἀντίθεσίν της εἰς τάς καταδικαζομένας ὑπό τῶν Ἱερῶν Κανόνων συμπροσευχάς, τούς λειτουργικούς ἀσπασμούς καί ὅτιδήποτε ἄλλο δίνει τήν ἐντύπωσιν «ὅτι εἶμεθα τό ἵδιο».

4. Θεμελιώδες ἐπίσης αἴτημα τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος Ἀγίου Ὁρούς ἵτο νά διατυπωθῇ μέ εὔχρινειαν ὅτι ἡ ἐκκλησιαστική παράδοσις ἀναγνωρίζει ὡς «ἔσχατον κριτήν» ἐπί θεμάτων πίστεως τήν συνείδησιν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας⁵, ἐκφραζομένην ἐνίοτε καί διά μεμονωμένων μελῶν Αὐτῆς καί ἐπιβεβαιουμένην τελικῶς διά συνδικῆς ἀπόφασεως Ὁρθοδόξων ἐπισκόπων.

5. Τήν ἀναφοράν εἰς τάς μεγάλας, μετά τήν ἀγίαν Ζ' Οἰκουμενικήν, συνόδους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπί Μεγάλου Φωτίου (879-880), ἐπί ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ (1341-1351) καί τάς ἐν Κωνσταντινουπόλει (1282-84 καί 1484), αἱ ὅποιαι ἡκύρωσαν τάς ἐν Λυῶνι καί Φλωρεντίᾳ ἐνωτικάς ψευδοσυνόδους, ἐθεώρησεν ἀπαραίτητον ἡ Ἱερά Κοινότης, καθόσον διά τῆς διδασκαλίας αὐτῶν αἱ δογματικαὶ καί ἐκκλησιολογικαὶ διαφοραὶ μετά τῶν ἑτεροδόξων (περὶ τό Φιλιόκβε, τήν κτιστήν Χάριν, τό παπικόν πρωτεῖον κ.λ.π.) ἀποσαφηνίζονται πλήρως καί τίθενται ὑγιεῖς βάσεις διά τούς διμερεῖς θεολογικούς διαλόγους.

6. Εἰς τό κείμενον «Ἡ Ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ» ἐπροτείναμεν, ὡς Ἀγιορεῖται καί κληρονόμοι τῆς ἡσυχαστικῆς ἀσκητικῆς παραδόσεως, μίαν πλέον ἀνεπτυγμένην ἀναφοράν εἰς τήν ὁρθόδοξον διδασκαλίαν περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀσκήσεως, τῆς νοερᾶς προσευχῆς καί τῆς θεώσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὡς αὗτη διε-

4 «Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι μόνο Μία, ἀλλά καί Μοναδική. Ἐν τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρξουν πολλά σώματα. Κατά τόν ἴδιον τρόπον δέν εἶναι δυνατόν νά ὑπάρχουν ἐν αὐτῷ πολλές Ἐκκλησίες. Ἐν τῷ θεανθρωπίνῳ αὐτοῦ σώματι ἡ Ἐκκλησία εἶναι Μία καί Μοναδική, ὅπως ὁ Θεάνθρωπος, ὁ Χριστός, εἶναι ἔνας καί μοναδικός». Ἀγίου Ιουστίνου Πόποβιτς Δογματική τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀναδημοσίευσις ἐκ τῆς γαλλικῆς μεταφράσεως, Ὁρθόδοξος Τύπος, 29-6-2007.

5 «Ἐπειτα παρ' ἡμῖν οὕτε Πατριάρχαι, οὕτε Σύνοδοι ἐδυνήθησάν ποτε εἰσαγαγεῖν νέα, διότι δὲ ὑπερασπιστής τῆς θρησκείας ἐστίν αὐτό τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι αὐτός ὁ λαός, ὃστις ἐθέλει τό θρήσκευμα αὐτοῦ αἰωνίως ἀμετάβλητον καί ὅμοειδές τῷ τῶν Πατέρων αὐτοῦ». Ἐγκύλιος τῶν τεσσάρων Πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς (Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καί Ἱεροσολύμων, Μάϊος 1848).

τυπώθη κυρίως ύπό τοῦ ἁγίου Γεργορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ πραγματώνεται μόνον ἐντός τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήν Χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ ὅχι ἀνεξαρτήτως αὐτῆς, ἢτοι κατ’ ἀντίθεσιν πρός τάς διαφόρους πεπλανημένας ψυχοσωματικάς τεχνικάς, συναντωμένας εἰς παλαιά καὶ σύγχρονα μυστικιστικά φεύγατα.

Β. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος συνεκλήθη τελικῶς ύπό τάς γνωστάς συνθήκας καὶ ύπό τήν γνωστήν σύνθεσιν καὶ ἐπεράτωσε τάς ἐργασίας της μέ δυσκολίας καὶ πολλάς θεολογικάς συζητήσεις, συνήθεις εἰς τάς συνόδους τῆς Ἐκκλησίας.

Εἰς τά θετικά σημεῖα τῆς συνόδου πρέπει νά καταμετρηθῇ τό ὅτι ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης διηγήθη ύποδειγματικῶς τάς συζητήσεις καὶ ἐπέτρεπε τήν ἐντός τῶν πλαισίων τοῦ Κανονισμοῦ ἐλευθέρων ἔκφρασιν θεολογικῆς γνώμης.

Ἐπίσης εἶναι γεγονός ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπισκόπων, ἔστω καὶ μέ το σχῆμα τῶν Ἀντιπροσωπειῶν, ἐπῆγαν εἰς τήν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Σύνοδον, διά νά βεβαιώσουν τήν αὐτοσυνειδησίαν τῆς Μιᾶς Ἁγίας Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ὅχι διά νά ἐπικροτήσουν κάποιαν οἰκουμενιστική γραμμήν.

Δέν δυνάμεθα ἐπίσης νά μή ἀναγνωρίσωμεν τήν λαμπράν προσπάθειαν Προκαθημένων καὶ συνοδικῶν ἀρχιερέων νά βελτιωθοῦν τά κείμενα. Ὁφείλομεν μάλιστα νά ἔξαρωμεν τάς θεολογικάς προσπαθείας ὡρισμένων ἐπισκόπων νά ἀπαλειφθοῦν ἀμφίσημοι θεολογικαὶ ἔννοιαι καὶ φράσεις καὶ νά προστεθοῦν ἀπαραίτητοι προτάσεις, προκειμένου νά ἀποφευχθῇ ἡ οἰκουμενιστική νοηματοδότησις τῶν κειμένων.

Χάριν ἀντικειμενικότητος καὶ ἀληθείας ἀναφέρομεν κάποιας βασικάς τινας τροποποιήσεις πού ἔγιναν πρός τήν ἀρχήν την σύνθησην.

1. Εἰς ἀρκετά σημεῖα τῶν κειμένων προσετέθη περὶ τῶν μῆ 'Ορθοδοξῶν ὁ προσδιορισμός «ἔτεροδόξοι», ὥστε νά ἐμφαίνεται ἡ ἀπόκλισίς των ἀπό τήν Ὁρθόδοξον ἀποστολικήν Πίστιν καὶ ὅτι δέν εὑρίσκονται ἐν κοινωνίᾳ μετά τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας⁶ Εἰς τήν παράγρ. 21 τοῦ κειμένου Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν χριστιανικόν κόσμον λέγεται σαφῶς ὅτι «αἱ μῆ 'Ορθόδοξοι Ἐκκλησίαι παρεξέκλιναν ἐκ τῆς ἀληθοῦς πίστεως τῆς μιᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας». Εἰς τήν παράγρ. 9 τοῦ αὐτοῦ κειμένου προσετέθη ἡ διάταξις: «Οἱ διμερεῖς καὶ πολυμερεῖς θεολογικοί διάλογοι δέον ὅπως ύπόκεινται εἰς πανορθοδόξους περιοδικάς ἀξιολογήσεις». Εἰς τήν παράγρ. 23 ἡ Ούνια συμπεριελήφθη εἰς τάς «πράξεις προσηλυτισμοῦ» καὶ τάς «προκλητικάς ἐνεργείας ὁμολογιακού ἀνταγωνισμού.

2. Ἀπό τήν πρώτην παράγρ. τοῦ κεφ. Β' τοῦ προσυνοδικοῦ κειμένου Ἡ Ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ, ἀπηλείφθῃ ἡ περσοναλιστική ἀναφορά εἰς τόν ἀνθρωπον «ώς κοινωνίαν προσώπων ἀντανακλώντων κατά χάριν διά τῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τήν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι ζωήν καὶ κοινωνίαν τῶν θείων προσώπων»⁷.

6 Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν χριστιανικόν κόσμον, §6.

7 «Ἡ συνολική πρόταση τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν ὄντολογία τοῦ προσώπου καὶ τήν κοινωνία τῶν προσώπων ἔγινε ἀποδεκτή ἀπό τήν «Ἀγία καὶ Μεγάλη Σύνοδο», διεγράφη ὀλόκληρη ἡ φράση πού ἀναφέρεται στήν κοινωνία τῶν προσώπων πού ἀντανακλούν κατά Χάρη διά τῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τήν ζωήν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι καὶ τήν κοινωνίαν τῶν θείων προσώπων, ἀλλά ἀπλῶς σέ κάποια σημεῖα παρέμεινε ὁ ὅρος ἀνθρώπινο πρόσωπο πρός περαιτέρω συζητηση».

3. Εἰς τό ζήτημα τῶν μικτῶν γάμων μεθ' ἑτεροδόξων ἀνεφέρθη ὅτι «ὁ γάμος Ὁρθοδόξων μεθ' ἑτεροδόξων κωλύεται κατά κανονικήν ἀκρίβειαν (κανών 72 τῆς Πενθεύτης ἐν Τρούλλῳ Συνόδου)»⁸, ἐδόθη ὅμως «ἡ δυνατότης ἐφαρμογῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας... ὑπό τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐκάστης αὐτοκεφάλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας»⁹.

Γ. Ὄμως, μετά παρέλευσιν ἵκανοῦ διαστήματος ἀπό τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ὁφείλομεν νά ἐπισημάνωμεν μέ περίσκεψιν καί νηφαλιότητα σημεῖα τινα τοῦ συνοδικοῦ κειμένου *Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον*, τά δοποῖα ὡς ἀμφίσημα ἀναμένουν τὴν ὁρθοτέραν διατύπωσίν των, διά νά φανῇ πῶς ἔχει ἡ ἀλήθεια, διά νά ἀναπαυθοῦν οἱ πιστοί πού μέ ἀγάπην καί ἀγωνίαν περιμένουν τὸν λόγον μας, καί διά νά ἀποσοβηθοῦν ἔριδες καί καταστάσεις πού βλάπτουν τὴν Ἐκκλησίαν καί ἐμποδίζουν τὴν οἰκοδομήν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

1. Εἰς τὴν παράγρ. 6, ὅπου γίνεται ἀναφορά εἰς ἑτεροδόξους χριστιανικάς Ἐκκλησίας, αἱ δοποῖαι δέν εὑρίσκονται εἰς κοινωνίαν μετά τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, δέν πρέπει μόνον νά ἐννοῦται, ἀλλά καί ωρτῶς νά ἀντιδιαστέλλεται ἡ ἑτεροδοξία των ἀπό τὴν ἀποστολικήν ἀλήθειαν, πίστιν καί παράδοσιν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἔτσι δριοθετεῖται ἡ Ἐκκλησία ἀπό τὰς αἰρέσεις, αἱ δοποῖαι σφετερίζονται τὴν ἀποστολικήν ἀλήθειαν. Ἡ διατύπωσις «έτερόδοξοι χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι» δίδει χῶρον εἰς τὴν ἀντορθόδοξον θεωρίαν ὅτι Ὁρθόδοξοι καί Ρωμαιοκαθολικοί «εὑρίσκονται πλέον ὑπό καθεστώς ὅχι τετελεσμένου σχίσματος, ἀλλά διακοπῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας (ἀκοινωνησία)»¹⁰. Ἡ θεωρία αὕτη συσκευάζει Ὁρθοδόξους καί Ρωμαιοκαθολικούς εἰς τὴν Μίαν Ἐκκλησίαν καί ἀντιλαμβάνεται τὴν ἑτεροδοξίαν ὡς διαφορετικήν διατύπωσιν τῆς ἴδιας ἀποστολικῆς πίστεως! Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστή ἡ σταθερά ἄρνησις τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν νά θεωρήσουν τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς πλήρη καί πραγματικήν Ἐκκλησίαν, ἐπειδή δέν εἶναι ἥνωμένη μέ τὸν Πάπαν καί ὡς ἐκ τούτου στερεῖται τῆς πληρότητος τῆς χάριτος (παπική Διακήρυξις Dominus Jesus, 2000).

2. Λείπουν διατάξεις αἱ δοποῖαι θά ἀπέτρεπον πράξεις καί δηλώσεις πού ἐμφανίζουν τούς ἑτεροδόξους μέ αὐθεντικόν Βάπτισμα καί Ἱερωσύνην, καί τὴν «ἐκκλησίαν» των μέ σώζουσαν Χάριν. Συνεπῶς εἶναι ἐντελῶς ἐλλιπής ἡ παράγρ. 23, ἡ δοποία λέγει ὅτι ὁ διάλογος πρέπει νά συνοδεύεται «διά πράξεων ἀμοιβαίας κατανοήσεως καί ἀγάπης». Ὅσον ἀφορᾶ δέ τὴν παρουσίαν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ Π.Σ.Ε. (διά τὴν δοποίαν τὸ Ἀγιον Ὁρος ἔχει δηλώσει τὴν διαφωνίαν του), εἶναι μέν θετική ἡ δήλωσις τοῦ συνοδικοῦ κειμένου ὅτι αὗται «συμβάλλουν [σ.σ. ἐννοεῖται μόνον] εἰς τὴν προώθησιν τῆς εἰρηνικῆς συνυπάρξεως καί συνεργασίας ἐπί τῶν μειζόνων κοινωνικοπολιτικῶν προκλήσεων» (παράγρ. 17), ὅμως ἡ συμμετοχή τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς τὸ Π.Σ.Ε. θεμελιώνεται εἰς τὴν «Δήλωσιν τοῦ Τορόντο» (1950), ἡ δοποία εἶναι κείμενον θεολογικῶς μή ἀποδεκτόν. Εἶναι σοβαρόν ἐν προκειμένῳ τό ἐρώτημα, ἂν εἰς τό ἔξῆς ἡ «Δήλωσις τοῦ Τορόντο» ἐγκρίνεται συνοδικῶς ὡς ἔγκυρον καταστατικόν κείμενον ἀναφορᾶς τῆς Ὁρ-

Μητροπ. Ναυπάκτου Ιεροθέου, *Oι ἀποφάσεις τῆς Ιεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιά τὴν «Ἄγια καί Μεγάλη Σύνοδο» καί ἡ κατάληξή τους*, σελ. 20-21, Σεπτέμβριος 2016. https://aktines.blogspot.nl/2016/09/blog-post_197.html.

8 Τό Μυστήριον τοῦ Γάμου τέλειώματα σὲ τοῦ, 5.i.

9 ἔ.ἄ., 5.ii.

10 Ἐπίσκεψις, τ. 755 (31.10.2015).

θοδόξου Ἐκκλησίας! Ἐπιπλέον εἰς τό συνοδικόν κείμενον ἐπιβεβαιώνεται ἡ συμμετοχή τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τό Π.Σ.Ε., ἐνῷ λείπει ἀναγκαία ἐπισήμανσις ὅτι ἀπαγορεύονται αἱ «διοιμολογιακαὶ συμπροσευχαί» καὶ δέν ἀπορρίπτωνται ἀπόψεις τοῦ Π.Σ.Ε περὶ Ἐκκλησίας καὶ Βαπτίσματος, αἱ δόποιαι ἔχουν γίνει κοινῶς ἀποδεκταί (καὶ ἀπό τούς μετέχοντας Ὁρθοδόξους)¹¹.

3. Συμφώνως πρός τό συνοδικόν κείμενον διάλογοι οἱ δόποιοι δέν ἐπιτυγχάνουν συμφωνίαν ἐπί ἑνός θέματος δέν διακόπτονται, ἀλλ’ ἀντίθετως, καταγραφομένης τῆς θεολογικῆς διαφωνίας, συνεχίζονται (παράγρ. 11). Ἀναμφιλέκτως εἶναι ὁρθόν νά δλοκληρώνεται ἔνας διάλογος παρά τάς δυσχερείας. Ὅμως ἡ συνέχισις ἡ διακοπή ἑνός διαλόγου δέν εἶναι μόνον πρακτικόν θέμα, ἀλλά ἔχει καὶ ἐκκλησιολογικήν καὶ σωτηριολογικήν σημασίαν. Οἱ ἄκαρποι διαλόγοι συντελοῦν εἰς τό νά ἀμβλύνεται ἡ δογματική εὐαισθησία τῶν Ὁρθοδόξων θεολόγων πού μετέχουν εἰς αὐτούς, καθώς καὶ τοῦ Ὁρθοδόξου πληρώματος. Τί σημαίνει ἐπομένως ὅτι οἱ διάλογοι συνεχίζονται; Σχετικά μέ τό μεῖζον θέμα τῆς Οὐνίας π.χ.: Ἄρκεῖ ἡ ἀπλῆ καὶ ἐπαινετή παράθεσις τῆς λέξεως «οὐνία» (παράγρ. 23) μεταξύ τῶν μορφῶν ὁμοιογιακοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ὅταν ἡ Οὐνία εἶναι τό κατ’ ἔξοχήν ἐκκλησιολογικόν πρόβλημα πού ἔπρεπε νά λυθῇ πρό τῆς ἐνάρξεως τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου τό 1980; Πῶς θά ἔρμηνεύεται πλέον τό πρόβλημα τῆς Οὐνίας, ὡς πρακτικός ἀνταγωνισμός ἡ ὥς ἐκκλησιολογική ἐκτροπή;

4. Αἱ παράγρ. 4, 5 καὶ 6 καθιερώνουν τήν συμμετοχήν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τούς διαχριστιανικούς διαλόγους καὶ εἰς τήν Οἰκουμενικήν Κίνησιν μέ τήν διαβεβαίωσιν ὅτι «ἡ Ὁρθόδοξος συμμετοχή εἰς τήν κίνησιν πρός ἀποκατάστασιν τῆς ἑνότητος μετά τῶν ἄλλων Χριστιανῶν ἐν τῇ Μιὰ, Ἀγίᾳ, Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ... ἀποτελεῖ συνεπή ἔκφρασιν τῆς ἀποστολικῆς πίστεως καὶ παραδόσεως ἐντός νέων ιστορικῶν συνθηκῶν» (παράγρ. 4). Ἡ ἀνωτέρω διατύπωσις σημαίνει ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δέν ἀναγνωρίζει τούς ἑτεροδόξους ὡς Ἐκκλησίας, παρά τήν ὀνομασίαν ταύτην «ὡς μέσον συνομίλιας καὶ ἐπικοινωνίας», ἀλλά μέ συνέπειαν εἰς τήν ἀποστολικήν τῆς πίστιν καὶ παράδοσιν ἀναμένει τήν ἐπιστροφήν των εἰς τούς κόλπους τῆς. Πάντως μία σαφής διατύπωσις, ἡ δόποια θά ἐδήλωνε τήν μοναδικότητα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως πολλάκις ἐτονίσθη ἀπό Ὁρθοδόξους θεολόγους, ἀπό τό Ἀγιον Ὀρος¹² καὶ ἀπό τόν Παναγιώτατον Οἰκουμενικόν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον εἰς διμιλίαν του εἰς τόν πάνσεπτον Ναόν τοῦ Πρωτάτου¹³, θά ἀνέπαιε τήν ἀπανταχοῦ Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ τό Ὁρθόδοξον πλήρωμα.

ORTHODOXIA.INFO

11 Βλ. σχετικῶς, Ἐπί τῶν Δογματικῶν Ἐπιτροπή τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἀγίου Ὁρούς, «Υπόμνημα περὶ τῆς συμμετοχῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στό Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν», 18.2.2007.

12 «Μόνον ἡ καθ’ ἡμᾶς Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ Μία Ἀγία Καθολική καὶ Ἀποστολική Ἐκκλησία τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, αἱ δέ λοιπαί ἑτεροδόξοι "Ἐκκλησίαι" εὑρίσκονται ἐν τῇ αἰρέσει καὶ πλάνῃ» (Ἐπιστολή πρός τόν Παναγιώτατον Οἰκουμενικόν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον, 1^η/14^η Νοεμβρίου 1995).

13 «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι αὐτή μόνη ἡ Μία Ἀγία Καθολική καὶ Ἀποστολική Ἐκκλησία» (21^η Οκτωβρίου 2008).

5. Μετά τήν ὄρθην διακήρυξιν εἰς τό τέταρτον συνοδικόν κείμενον «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, οὗσα ἡ Μία, Ἀγία, Καθολική καὶ Ἀποστολική Ἐκκλησία...»¹⁴, καὶ τήν ρητήν διαβεβαίωσιν τῆς Ἑγκυλίου ὅτι οἱ «ὑπό τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διεξαγόμενοι διάλογοι οὐδέποτε ἐσήμαιναν, οὔτε σημαίνουν καὶ δέν πρόκειται νά σημάνουν ποτέ οἰστορικότητα πίστεως»¹⁵, θεολογικαὶ συμφωνίαι ὡς τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς Ὁρθοδόξων καὶ Ἀντιχαλκηδονίων ἐπί τῆς Χριστολογίας (1989, 1990) καὶ τῆς Μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί τῆς ἐκκλησιολογίας μεταξύ Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν εἰς τό Μπαλαμάντ (1993) δέν δύνανται νά ἴσχυουν, καθόσον εἶναι προφανεῖς «συμβιβασμοί εἰς ζητήματα πίστεως».

Δ. Σήμερον ἡ διατήρησις τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἐν ὄδυνηρόν αἴτημα. Ἐν Ἀγίῳ Ὅρει καὶ ἀλλαχοῦ ἀκούονται διαμαρτυρίαι καὶ δυστυχῶς ἀναπτύσσονται ἔως καὶ σχισματικά τάσεις. Ἀναμφιβόλως εἰς αὐτό συμβάλλουν καὶ αἱ ἀμφισημίαι εἰς τά συνοδικά κείμενα, ἡ ἀσάφεια τῶν δποίων δημιουργεῖ προϋποθέσεις δι’ οἰκουμενιστικήν ἐρμηνείαν των καὶ ἐπομένως ὁδηγεῖ εἰς κρίσιν τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας, καθώς εἰς τούς ἐν ἔξελίξει θεολογικούς διαλόγους εἶναι δύσκολον νά παραμερισθοῦν τά «κεκτημένα» τῶν παρελθουσῶν δεκαετιῶν. Τά κείμενα τῆς Συνόδου πρέπει νά ὑπερβοῦν τήν μονομέρειαν, ἡ δποία δφείλεται εἰς τό ὅτι αὐτά ἡγνόησαν τήν ἴσχυράν θεολογικήν παράδοσιν πού ἔχαραξαν σύγχρονοι θεοφόροι Πατέρες καὶ ἔγκριτοι θεολόγοι, οἱ δποῖοι διεῖδον τήν πορείαν τῶν οἰκουμενικῶν διαλόγων ὡς μίαν οἰκουμενιστικήν παρέκκλισιν. Ὁχι μόνον «ζηλωτικά», ὡς λέγεται, ἀλλά καὶ ὑγιεῖς φωναί ἀναζητοῦν λόγον ἀληθείας διά νά πει σθοῦν καὶ νά ἀναπαυθοῦν.

ORTHODOXIA.INFO

“Ομως ἡ τάσις διά «διακοπήν μνημοσύνου» δέν εἶναι ἐν προκειμένῳ δικαιολογημένῃ. Τά κείμενα τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου ἔχουν τάς ἐλλείψεις καὶ ἀτελείας των. Δέν ὑπεργάφη ὅμως «ἐνωτικός ὅρος», ὅπως εἰς τήν Λυών καὶ τήν Φλωρεντίαν καὶ οὐδείς Ὁρθόδοξος ἐπίσκοπος προσεχώρησεν εἰς κατεγνωσμένην ὑπό τῆς Ἐκκλησίας αἵρεσιν οὔτε ἐκήρυξεν «γυμνῇ τῇ κεφαλῇ» τάς αἰρετικάς διδασκαλίας τῶν ἐτεροδόξων. Μία ἄκριτος σπουδή πρός διακοπήν μνημοσύνου θά χαροποιήσῃ μόνον τούς ἔχθρούς τῆς Ἐκκλησίας¹⁶.

Ἀναγνωρίζομεν ὅτι ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος ἔδειξεν ἀπεριόριστον ἐνδιαφέρον διά νά ἐκφρασθῇ ὑπό τῆς Συνόδου ἡ ἀκραιφνής Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία. Γνωρίζομεν τήν μαρτυρικήν θέσιν τῆς πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τό ἐμπερίστατον τῶν παλαιφάτων Πατριαρχείων. Ἐλπίζομεν ὅμως εἰς τήν πανσθενουργόν Χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος. Οἱ ἀρχιερεῖς μας, ὁ ἰερός κλῆρος καὶ ὁ εὔσεβής λαός δέν ἔχουν χάσει τόν κανόνα τῆς Πίστεως. Προσβλέπομεν μετ’ ἐλπίδος εἰς τήν περαιτέρω θεολογικήν ἐπεξεργασίαν καὶ πλέον αὐθεντικήν διατύπωσιν τῶν συνοδικῶν κειμένων, ὥστε αὐτά νά ἀνταποκρίνωνται εἰς τήν ἐκπλήρωσιν τῆς σωτηριώδους ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τόν σύγχρονον κόσμον, συμφώνως πρός τόν Ὅρον τῶν ἀγίων Πατέρων τῆς Ζ’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου: «Οἱ Προφῆται ὡς εἶδον, οἱ Ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ Ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ Διδάσκαλοι ὡς ἐδο-

14 Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν χριστιανικόν κόσμον, §1

15 Ἑγκύλιος τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, VII-20

16 Πρβλ. Κανὼν IE' τῆς A' καὶ B' λεγομένης Συνόδου, Πηδάλιον, σελ. 292.

μάτισαν, ή Οίκουμένη ώς συμπεφρόνηκεν, ή χάρις ώς ἔλαμψεν· ή ἀλήθεια ώς ἀποδέδεικται...». Εἴθε ὅλοι, αληθος καὶ λαός, «οὕτω νά φρονῶμεν, οὕτω νά λαλῶμεν, οὕτω νά κηρύσσωμεν Χριστόν τόν ἀληθινόν Θεόν ἡμῶν».

Ταῦτα συνοπτικῶς θέτοντες ταπεινῶς ὑπ' ὄψιν τῆς Ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος καὶ προσευχόμενοι εἰς τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν διά τόν ἄνωθεν φωτισμόν τῶν ἀρχιερέων μας, οἱ ὅποιοι ἐπωμίζονται καὶ τό μεγαλύτερον βάρος τῆς εὐθύνης, διατελοῦμεν

Μετά πολλῆς τῆς ἐν Χριστῷ φιλαδελφίας καὶ ἀγάπης

Τά μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς

‘Ο τῆς Ἱ. Μονῆς Κουτλουμουσίου

ORTHODOXIA.INFO

‘Ο τῆς Ἱ. Μονῆς Ξηροποτάμου

‘Ο τῆς Ἱ. Μονῆς Σίμωνος Πέτρας

‘Ο τῆς Ἱ. Μονῆς Σταυρονικήτα

‘Ο τῆς Ἱ. Μονῆς Γρηγορίου

Συνέτριψαν
f'Αρχιμ. Γιώνη

Ηρακλέης

Νοεμ. Τίμη

Φανη. Λουκᾶς